

доктор філологічних наук,
доцент кафедри германського,
загального та порівняльного
мовознавства
Чернівецького національного
університету

ОМОНИМІЯ У МОВЛЕННІ: ТИПОЛОГІЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Останніми десятиліттями в лінгвістичній літературі прослідковуємо тенденцію до вивчення омонімії в мовленні [4; 10; 14], що викликано недостатнім опрацюванням питань функціонування омонімії в контексті й типологічного аналізу багатозначних висловлювань у рамках комунікативного підходу, а також потребами в розробленні методики інтерпретації текстової омонімії.

Мовленнева омонімія залишалася поза увагою дослідників з багатьох причин. По-перше, граматичні омоніми, які репрезентують омонімію форм усередині парадигми й омонімію між формами різних лексем, не фіксують у словниках, оскільки словники зорієнтовані на подання в них вихідної форми. Про складність виокремлення та повної фіксації омоформів говорять багато лінгвістів, які були свідомі того, що процес укладання таких списків надзвичайно трудомісткий і не може забезпечити достатньої повноти реєстру омоформів [16, с. 157–170]. По-друге, широкомасштабність самого явища смислового зміщення і проблема адекватності сприйняття смислу повідомлення з урахуванням узусальної (синтагматичної) омонімії, яка виникає в мовленні, вимагає від дослідника залучення й опрацювання великої кількості текстового матеріалу.

Більшість досліджень мають лише побічний стосунок до питань текстової омонімії, оскільки обмежені або констатацією наявності синтаксично неоднозначних конструкцій, або описом найяскравіших прикладів на кшталт нім. *Maria ist fertig zum Fotografieren* «Марія готова до фотозйомки / Марія готова фотографувати»; *Bert sah die Frau mit dem Fernglas* «Берт побачив жінку в бінокль / Берт побачив жінку з біноклем»; укр. *метод аналізу, який...*; *запрошення вчителя*, або розглядом синтаксичної омонімії в суто прикладному аспекті – з погляду автоматичного оброблення тексту [21; 30]. Актуальність дослідження омонімії в тексті зумовлена її широким розповсюдженням у сучасній німецькій мові: за даними Е. Агріколи, від 65 до 85% слівформ у довільно відібраних німецьких текстах виявилися синтаксично омонімічними [25, с. 22]. Крім того, недостатній рівень розроблення текстової омонімії, необхідність лінгвістичної інтерпретації морфологічно і синтаксично неоднозначних конструкцій з метою оптимізації комунікативного процесу зумовлюють потребу ґрунтовно дослідити різні аспекти неоднозначності висловлювань.

Як відомо, практично будь-який знак асиметричний. Проте традиційно вважали, що в контексті кожен знак стає однозначним, а збереження омонімії виникає внаслідок помилок мовця. Багатозначність висловлювання допускали як особливу рису стилю художнього мовлення [26, с. 22; 27, с. 252]. Проте на можливість різного тлумачення одного й того ж речення вказував ще М.В. Ломоносов. Так, фразу *он Вергилия почитает* можна тлумачити по-різному: *он Вергилия станет несколько читать* або *он Вергилия читит* [15, с. 243]. Його послідовник І.І. Давидов звернув увагу на здатність речення мати різні значення залежно від його структури, як-от: *Для чего всяк других несчастливее себя почитает?* Це речення можна інтерпретувати двоюко: «Хто здогадається кого вважати? Себе нещаснішим за інших чи інших нещаснішими за себе?» [5, с. 123].

Пізніше на існування омонімії в тексті вказували А.М. Пешковський, Л.А. Булаховський та інші. Проте фундаментальних досліджень, безпосередньо спрямованих на вивчення текстової омонімії, до 60-х років минулого століття у вітчизняному й зарубіжному мовознавстві не було. Відсутність уваги до цієї проблеми Л.М. Йорданська пояснює двома причинами: «По-перше, синтаксична неоднозначність менш помітна, ніж лексична й морфологічна; по-друге, в лінгвістиці не було досить чітко поставлене питання про способи представлення синтаксичної структури речення» [9, с. 9]. Проте з розвитком науки й техніки зросла увага до омонімії загалом і до омонімії в тексті зокрема. Було доведено, що в будь-якому типі мовлення речення може зберігати свою багатозначність, яка часто буває зумисною [19]. Сміслові зміщення, які постійно супроводжують цей процес, є принциповою властивістю мовленнєвої взаємодії і викликані як психологічними особливостями спілкування, так і властивостями мовного матеріалу. Проте, як вказує О.О. Лаптева, психологічні чинники омонімії неодноразово привертали увагу як психологів, так і психолінгвістів, а особливості мовленнєвого матеріалу залишаються фактично не виявленими [14, с. 3].

Отже, метою нашого дослідження є системний опис неоднозначних синтаксичних конструкцій, встановлення причин їх появи, а також способів дизамбігування. Ця мета передбачає розгляд основних принципів опису текстової омонімії та різних підходів до її тлумачення, а також побудову алгоритму послідовного автоматичного аналізу мовлення, на який варто спиратися під час розгляду омонімії в тексті.

Одне з перших визначень текстової омонімії запропонував А.Г. Щепін, який вважав омонімічними ті синтаксичні одиниці, які мають різні значення, але збігаються за формою. Основну причину появи текстової омонімії автор вбачав у розбіжностях внутрішньої структури відрізків мовлення, які формально збігаються. Так, речення рос. *Я знал его еще ребенком* має дві внутрішні структури: *Я знал его еще тогда, когда сам был ребенком*; *Я знал его еще тогда, когда он был ребенком* [24, с. 12–13]. Аналогічне визначення омонімічності синтаксичної форми

знаходимо в У. Чейфа, для якого текстова омонімія означає семантичні розбіжності фонетично тотожних висловлювань, як-от: *Peter is standing up* «Пітер стоїть» і «Пітер встає» [23, с. 94].

Ю.Д. Апресян розглядає проблему омонімії в тексті з погляду мовної і мовленнєвої багатозначності. До мовної багатозначності автор відносить явища, які породжені або граматиною мови (неоднозначність синтаксичних конструкцій), або словником (лексична багатозначність). Наприклад, речення *Разбиение такого типа* допускає два тлумачення не через багатозначність слів, які його складають, а з огляду на дві різні синтаксичні конструкції – з об'єктивним і атрибутивним зв'язком між іменниками [1, с. 176]. Крім того, на думку автора, на створення омонімії синтаксичних конструкцій впливають не тільки лексичні й синтаксичні, але й комунікативно-прагматичні чинники [1, с. 177].

Б.С. Мучник розглядає текстову омонімію з погляду стилістики і називає омонімічні речення «реченнями з помилковим смисловим зв'язком». Вони містять три структурні складники: двоплановий компонент *X* і два компоненти *A* (лівий претендент) і *B* (правий претендент), з якими двоплановий компонент може бути пов'язаний граматично. За смислом компонент *X* може поєднуватися або лише з компонентом *A*, або з компонентом *B* [18, с. 61]. Взаємний порядок претендентів у будь-якому реченні завжди залишається без змін: *A* – лівий, *B* – правий, а компонент *X* може стояти як перед «претендентами на смисловий зв'язок з ним» (*XAB*), так і між ними (*AXB*) або після них (*ABX*). Як зазначає Б.С. Мучник, «будь-яке речення з помилковим смисловим зв'язком можна віднести до однієї з трьох схем» [18, с. 61]:

1) *XAB*: *Всю жизнь (X) обучавшийся (A) в нашем техникуме М. Симаков работал (B) строителем;*

2) *AXB*: *После окончания работы (A), что очень приятно отметить (X), многие рабочие идут (B) в вечерние школы;*

3) *ABX*: *Николай Брилев в магазине «Детский мир» (A) залез в карман (B) к гражданину Чеснокову, где (X) и был пойман [18, с. 61–62].*

До переваг цієї концепції можна віднести зосередження уваги на граматичній сполучуваності слів і їх взаємному розташуванні у реченні безвідносно до частиномовної вираженості двопланового компонента і його синтаксичної ролі. Проте такий поділ не дає змогу виявити чинники, які ведуть до омонімії висловлювання. Крім того, деякі автори наводять речення, які мають також третього «претендента», як-от: *Приятная дама (A) лет тридцати (B) с хвостиком (X) сидела (C) за этим столом, поглощенная телефонным разговором* [4, с. 31]. Ми не поділяємо також думки Б.С. Мучника про омонімічні речення як висловлювання з помилковим смисловим зв'язком, оскільки омонімію часто використовують зумисно, зокрема, для створення каламбурів, жартів, у поетичних творах тощо.

Текстову омонімію розглядають у широкому і вузькому значенні. У широкому омонімічним вважають будь-яке речення, якому слухач може дати більш ніж одну інтерпретацію. За такого розуміння омонімічними будуть не тільки речення (1) *Die Polizei hat diesen Mann am Tisch verhört; Ich grüßte den Mann mit dem Hut*, але й речення на кшталт (2a) *Die Zeit vergeht und das Kind wird vergessen*; (2b) *Die Bank ist sehr alt* («банк» чи «лавка»); *Ich habe die Mutter verloren* («мама» чи «гайка») і (3) *Der Bruder ist zurück gekommen* (чий брат?); *Ich habe ihm nicht geglaubt* (кому?) тощо. У цих випадках маємо справу з різними видами текстової омонімії. У прикладі (1) йдеться про синтаксичну омонімію у вузькому розумінні, оскільки слухач може трактувати такі висловлювання по-різному залежно від синтаксичного підпорядкування окремих членів речення. У випадку (2a) маємо різні граматичні значення однієї й тієї ж форми, які не впливають на синтаксичну конструкцію, тобто йдеться про морфологічну омонімію. Так, у реченні *Die Zeit vergeht und das Kind wird vergessen* граматична конструкція *wird vergessen* виражає як форму 3 особи однини майбутнього часу активного стану, так і форму 3 особи однини теперішнього часу пасивного стану. У прикладі (2b) омонімічність речень випливає з омонімії лексичних одиниць, які в наведених контекстах не розрізняють. Випадки, наведені в пункті (3), на думку деяких дослідників (пор. [6; 3]), взагалі не варто брати до уваги, оскільки їх особливості пов'язані не з граматиною чи синтаксисом, а з характером мовної номінації й дейксису, за яких індивідуальність денотата виявляється лише в контексті.

Інші дослідники текстової омонімії зазначають, що в будь-яких текстах постійно присутні нечіткі способи передачі інформації, не завжди зрозумілі межі між текстовим, референційним і модальним аспектами висловлювань, що веде до виникнення особливих способів передачі темарематичних відношень, вираження категорій означеності та неозначеності, породжує різні типи розуміння й неоднозначне тлумачення як окремих речень, так і тексту загалом [2, с. 14–15]. О.О. Лаптева говорить про спеціальний механізм синтагматичної омонімії, який починає діяти тоді, коли розташовані поруч мовні одиниці активізують весь набір своїх сполучувальних можливостей [14, с. 12].

Деякі дослідники відносять до чинників текстової омонімії лексичні, граматичні й структурні особливості. Так, Й. Уїлкс вважає причинами появи різних тлумачень одного й того ж висловлювання лексичну (омонімію й полісемію слів), структурну (глибинно-відмінкову) і займенниково-референційну неоднозначність [22, с. 319]. Н.В. Перцов пропонує дещо іншу класифікацію: омонімічні лексичні одиниці, неоднозначні синтаксичні конструкції, грами (поліфункціональність або множинність інтерпретацій певного граматичного значення), анафоричні займенники (неоднозначне віднесення займенника і його антецедента) [20, с. 56].

Для опису текстової омонімії достатньо, на думку деяких лінгвістів, розрізняти лексичні й синтаксичні засоби. Так, І.О. Мельчук зазначає, що лексичні засоби викликають текстову омонімію у разі актуалізації двох і більше значень полісеманта чи омонімів, як-от: *De твоя коса? Petra kaufte das Schloss*. До синтаксичних засобів автор відносить порядок слів, певну інтонацію в мовленні і, відповідно, розділові знаки на письмі. Вони мають високий рівень неоднозначності й неекспліцитності [17, с. 208–209].

Т. Виноград, чії праці в галузі автоматичного оброблення текстів вважають класичними, виокремив такі типи мовних неоднозначностей [3, с. 92]:

- 1) лексична неоднозначність у реченнях з омонімами, як-от: *Dieses Schloß wurde im 18. Jahrhundert gebaut*;
- 2) структурна неоднозначність, за якої речення можна описати більш ніж однією синтаксичною структурою: *Die Bäuerin verkaufte die Kuh, weil sie alt war*;
- 3) неоднозначність глибинної структури, за якої два різні прочитання речення можна описати лише однією синтаксичною структурою: *Die Beschimpfungen des Direktors waren nicht hinnehmbar*;
- 4) семантична неоднозначність, за якої певне словосполучення можна тлумачити по-різному, як-от: *David möchte eine Norwegerin heiraten* (слово *Norwegerin* можна вживати референтно, тобто стосовно конкретної дівчини норвезької національності, або атрибутивно, тобто стосовно будь-якої жительки Норвегії);
- 5) прагматична неоднозначність, що виникає внаслідок уживання займенників чи поліреферентних іменників на кшталт англ. *one, another*. Так, у реченні *Sie ließ das Glas auf das Tablette fallen und zerbrach es* неможливо однозначно встановити, що саме розбилосся – *склянка* чи *піднос*, але при цьому обом випадкам відповідає однакова синтаксична структура.

Відповідно до наведених вище класифікацій неоднозначності пропонуємо алгоритм послідовного автоматичного аналізу мовлення, на який варто спиратися під час розгляду омонімії в тексті (див. рис. 1).

Розглянемо цей алгоритм детальніше. Фонологічний аналіз передбачено насамперед для усного мовлення (див. детальніше [13; 14]). Тут йдеться про такі явища, як невизначеність меж слова і висловлювання, нечіткість фонетичного членування, розбіжності акцентного та інтонаційного контура і паузації висловлювання з його актуальним членуванням тощо. Омонімія, яка виникає в усному мовленні, стосується насамперед рецепції, а не продукції мовлення, а тому вимагає ґрунтовного аналізу радіо-, телемовлення чи записів усного мовлення пересічних носіїв мови. Наведемо для ілюстрації декілька прикладів омофонічних речень з нашої вибірки (усього 42 речення з омофонічними формами), як-от: *Der Tänzer soll die Tänzerin fair führen / Der Tänzer soll die Tänzerin verführen; Ich bin neugierig und gefräßig / Ich bin neu, gierig und gefräßig; Er hat in Havanna, liebe Genossen, .../Er hat in Havanna Liebe genossen*. Цей тип омонімії зумовлений однакою звучанням різних за написанням слів, як-от: *Fruchtbar / fruchtbar; Bären / Beeren*. Про омофонію йдеться також у діалектах, як-от: швабське *kennet se...* позначає одночасно “können Sie” і “kennen Sie” [28, с. 4].

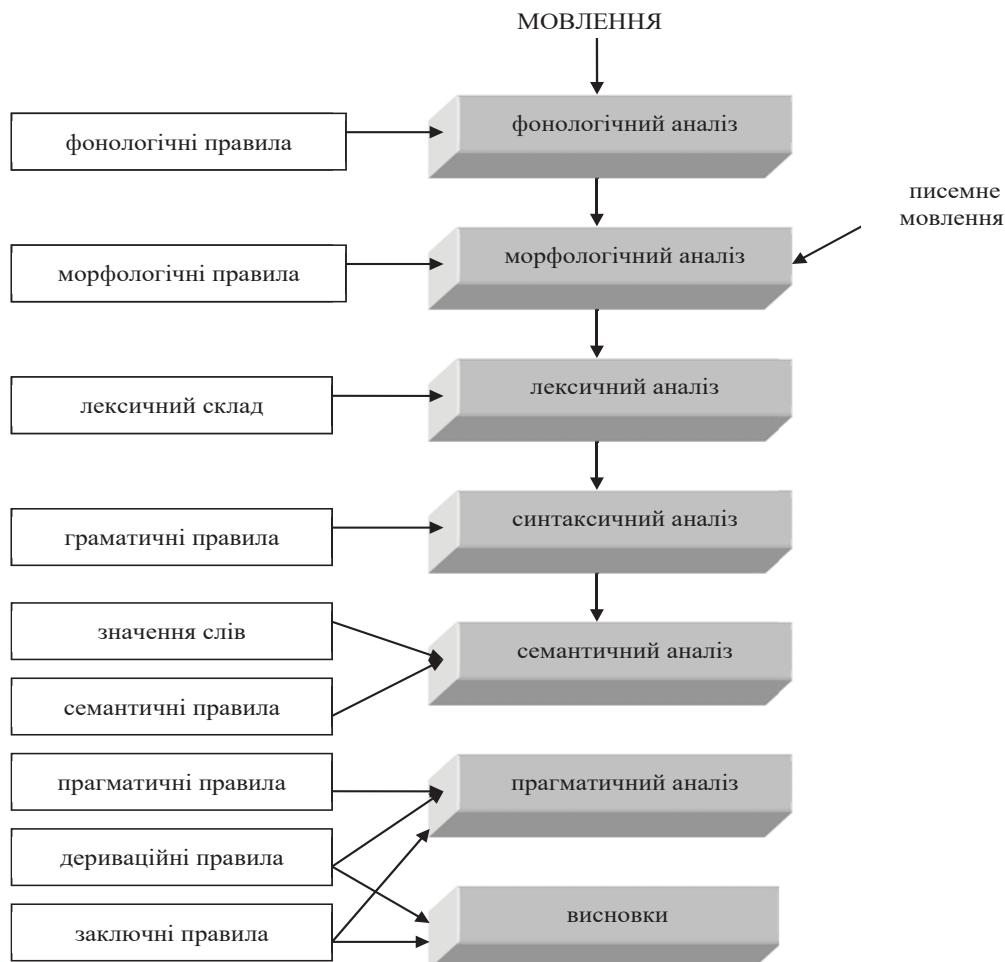

Рис. 1. Послідовність автоматичного аналізу мовлення

Морфологічну омонімію в тексті, тобто всі можливі випадки омонімії словоформ як всередині однієї частини мови, так і на міжчастиномовному рівні, детально розглянуто в нашій праці [11]. На матеріалі реєстру омоформів обсягом 431165 словоформ встановлено, що 24148 словоформ виявилися однозначними та 407017 словоформ омонімічними. Серед омонімічних виділено групи словоформ як у межах одного граматичного класу, так і різних частин мови. Шляхом зведення в отриманому списку графічно тотожних словоформ ми нарахували в сучасній німецькій мові 307467 оморядів внутрішньочастиномовних омоформів і 99550 оморядів міжчастиномовних граматичних омонімів. Спостереження над функціональними омонімами дало змогу висловити низку положень про чинники, які сприяють конверсії і утворенню функціональних омонімів. Головною причиною виникнення функціональних омонімів є необхідність компенсації відсутніх у мові слів для відображення тих чи інших сторін об'єктивної дійсності. Крім того, конверсія служить відновленню первинної відповідності між категоріями частин мови і понятійними категоріями, що також свідчить про синергетичні процеси в мові. Інші причини, які викликають або гальмують конверсію, залежать від властивостей конкретної частини мови, яка виступає в ролі джерела, і лексико-граматичних властивостей та комунікативного змісту конверсива. На досліджуваному матеріалі підтвердилася гіпотеза про те, що транспозиційні можливості частини мови залежать від семантики (спільної, розрядової і конкретного лексичного значення) і граматичних характеристик слів [11, с. 42–60; 12, с. 256–287].

Під час розгляду омонімії референційного значення варто спиратися на типологію контекстів слова, оскільки тут ми переходимо з рівня окремо взятої словоформи на рівень зв'язного мовлення.

Наступний етап аналізу текстової омонімії – це розгляд синтаксичної омонімії як важливої загальномовної проблеми, тісно пов'язаної з аспектами мовленнєвої комунікації. Синтаксична омонімія виявляє себе лише на рівні мовлення, а тому її обов'язковою умовою є збіг морфологічного й лексичного складу речення. При цьому такі речення виступають як «однакові за структурою й лексичним наповненням, але різнотипні за змістом синтаксичні конструкції» [8, с. 3]. Дослідження синтаксичної омонімії вимагає використання різних методів синтаксичного аналізу, тобто встановлення ієрархічної структури речення й граматичних відношень між його елементами.

Про прагматичну омонімію йдеться тоді, коли синтаксично і семантично однозначні висловлювання набувають у мовленнєвих актах різних значень. Так, речення *Das ist aber kalt hier* можна пов'язати з такими мовленнєвими актами: *констатація* (мовець повідомляє про температуру в певній місцевості), *вимога* (мовець імпліцитно просить слухача закрити вікно, включити опалення тощо), *скарга* (мовець скаржиться на певний стан речей, який не можна змінити). Омонімію цього роду розглядають у руслі теорії мовленнєвих актів, насамперед у межах моделі чотирьох каналів або комунікаційного квадрату німецького психолога Ф. фон Туна [29, с. 13]. Ця модель описує багаторівневий характер повідомлень, які відправляють мовці під час комунікації. Так, *канал інформації* про стан речей містить безпосередньо факти, описані в повідомленні. *Канал заклику* передає бажання мовця або спонукання до певної дії. *Канал відношення* відображає стосунки між співрозмовниками. *Канал відвертості* («Я»-повідомлення) передає «Я» мовця, наприклад, інформацію про його ставлення до себе, його мотиви, систему цінностей, емоції тощо. Об'єктивність цієї моделі автор описує на такому прикладі: жінка веде машину (жінка – адресат повідомлення), чоловік (відправник повідомлення) сидить поруч. Відправник каже: «Дивись, там попереду зелений». Конкретна інформація в цьому реченні: «Світлофор показує, що можна їхати», заклик: «Ну, їдь нарешті», «Їдь уперед, будь ласка», можливе ставлення: «У тебе уповільнена реакція порівняно зі мною», «Я звернувся до тебе на ти, ми добре знайомі», повідомлення про себе: «Я нетерплячий», «Я поспішаю», «Я сам хочу сісти за кермо» [29, с. 25]. Проте тут йдеться, на нашу думку, не про прагматичну омонімію, а про багаторівневий характер будь-якого повідомлення. Тракувати такі випадки як прагматичну омонімію недоцільно, інакше доведеться визнати будь-яке висловлювання омонімічним, що занадто розширить предмет дослідження мовленнєвої омонімії і виведе його за межі лінгвістики в царину психології.

Отже, проведені дослідження дає змогу стверджувати, що під час інтерпретації омонімічного висловлювання засобами текстової омонімії виступають фонетичні, морфологічні, лексичні й синтаксичні чинники, кожен з яких окремо може зумовлювати омонімізацію речення. Омонімізація виражається в процесах прирощення смислу висловлення.

Перспективним вважаємо дослідження синтаксичної омонімії з огляду на можливість виділення різних смислів в одному реченні, що зумовлене наявністю в ньому різних синтаксичних структур.

Література:

1. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. М.: Языки русской культуры, 1995. 464 с.
2. Богин Г.И. Типология понимания текста. Калинин: КГУ, 1986. 86 с.
3. Виноград Т. Программа, понимающая естественный язык. М.: Мир, 1976. 296 с.
4. Гребенкина О.С. Коммуникативнопрагматическая интерпретация многозначного высказывания с позиций контр-адиктносинергетического подхода: автореф. дисс. ... кандидата филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка». Пермь, 2002. 20 с.
5. Давыдов И.И. Опыт о порядке слов URL: <http://www.knigafund.ru/books/821>
6. Данеш Ф. Опыт теоретической интерпретации синтаксической омонимии. Вопросы языкознания, 1964. № 1. С. 3–16.
7. Дрейзин Ф.А. Синтаксическая омонимия. Машинный перевод и прикладная лингвистика. Вып. 9. М.: Наука, 1966. С. 38–43.
8. Золотова Г.А. Очерк функционального синтаксиса русского языка. М.: Либроком, 2009. 352 с.

9. Иорданская Л.Н. Синтаксическая омонимия в русском языке. НТИ. Сер. 2. 1967. № 5. С. 9–17.
10. Кійко С.В. Омонимія в мові і мовленні. Чернівці: Родовід, 2014. 544 с.
11. Кійко С. Омoформія в сучасній німецькій мові. Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. Вип. 531: Германська філологія. Чернівці: ЧНУ, 2010. С. 42–60.
12. Кійко С.В. Синергетика омонимії як мовного, мовленнєвого і міжмовного явища. Чернівці: ЧНУ, 2016. 532 с.
13. Лаптева О.А. Живая русская речь с телеэкрана. Сегед: JATE, 1990. 517 с.
14. Лаптева О.А. Речевые возможности текстовой омонимии. М.: УРСС, 2003. 415 с.
15. Ломоносов М.В. Краткое руководство к красноречию. Собрание сочинений в 11 томах. Т. 7. М.: Гелос, 2006. С. 91–378.
16. Малаховский Л.В. Теория лексической и грамматической омонимии. М.: Наука, 1990. 238 с.
17. Мельчук И.А. Опыт теории лингвистических моделей «СМЫСЛ ↔ ТЕКСТ». М.: Языки русской культуры, 1999. 346 с.
18. Мучник Б.С. Человек и текст. М.: Книга, 1985. 252 с.
19. Ольшанский И.Г., Скиба В.П. Лексическая полисемия в системе языка и тексте. Кишинев: Штиинца, 1987. 127 с.
20. Перцов Н.В. О неоднозначности в поэтическом языке. Вопросы языкознания. 2000. №3. С. 55–82.
21. Секерина И. Психолингвистика. Современная американская лингвистика: фундаментальные направления. М.: УРСС, 2002. С. 231–275.
22. Уилкс Й. Анализ предложений английского языка. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XII. М.: Наука, 1983. С. 318–371.
23. Чейф У.Л. Значение и структура языка. М.: Прогресс, 1975. 432 с.
24. Щепин А.Г. Контекстная омонимия в русском языке (речевые созвучия): автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук: 10.02.01 «Русский язык». Иркутск, 1963. 23 с.
25. Agricola E. Syntaktische Mehrdeutigkeit (Polysyntaktizität) bei der Analyse des Deutschen und des Englischen. Berlin: AkademieVerlag, 1968. 203 S.
26. Baldinger K. Die Semasiologie: Versuch eines Überblicks. Berlin: Akademie-Verlag, 1957. 40 S.
27. Jakobson R. Semiotik. Frankfurt. Main: Suhrkamp, 1988. 430 S.
28. Petershagen W. Schwäbisch für Besserwisser. Stuttgart: Theiss, 2003. 151 S.
29. Schulz von Thun F. Miteinander reden. Allgemeine Psychologie der Kommunikation. Reinbeck: Rowohlt, 2010. 320 S.
30. Weber H.J. Mehrdeutige Formen im heutigen Deutsch. Studien zu ihrer grammatischen Beschreibung und lexikographischen Erfassung. Tübingen: Niemeyer, 1974. 271 S.

Анотація

С. КІЙКО. ОМОНИМІЯ У МОВЛЕННІ: ТИПОЛОГІЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

У статті досліджено явище розширення мовної омонимії в тексті. Представлено систему і типологію текстової омонимії, розглянуто механізми її виникнення, описано основні підходи в інтерпретації морфологічної, синтаксичної і прагматичної омонимії. Запропоновано алгоритм послідовного автоматичного аналізу мовлення, на який варто спиратися під час розгляду омонимії в тексті.

Ключові слова: мовна омонимія, мовленнєва омонимія, текст, омофонія, граматична омонимія, синтаксичні конструкції.

Аннотация

С. КИЙКО. ОМОНИМИЯ В РЕЧИ: ТИПОЛОГИЯ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

В статье исследовано явление расширения языковой омонимии в тексте. Представлены система и типология текстовой омонимии, рассмотрены механизмы ее возникновения, описаны основные подходы при интерпретации морфологической, синтаксической и прагматической омонимии. Предложен алгоритм последовательного автоматического анализа речи, на который следует опираться при рассмотрении омонимии в тексте.

Ключевые слова: языковая омонимия, речевая омонимия, текст, омофония, грамматическая омонимия, синтаксические конструкции.

Summary

S. KIYKO. HOMONYMY IN THE SPEECH: TYPOLOGY AND INTERPRETATION

The article is devoted to the phenomenon of expansion of a language homonymy in text. We present the system and typology of a text homonymy as well as analyze the mechanisms of its emergence. Based on many examples the main approaches at interpretation of phonetical, morphological, syntactic and pragmatical homonymy are described. The algorithm of sequential automatic analysis of speech, which should be resisted by considering homonymy in the text, is proposed.

Key words: language homonymy, speech homonymy, text, homophony, grammatical homonymy, syntactic structures.